

Макроекономічний Прогноз України

- За оцінками ІЕД темпи приросту реального ВВП залишаться на рівні 7,2% у 2007р., однак уповільняться до 6,1% у 2008р.
- Сповільнення зростання реального ВВП пов'язано в першу чергу з сповільненням зростання приватного споживання.
- У 2007 та 2008 роках очікується збереження високої інвестиційної активності, незважаючи на політичну невизначеність та зростання вартості запозичень.
- У 2008р. прогнозується збереження дефіциту торгівлі через вищі ціни на імпорتنі товари, хоча темпи приросту реального імпорту знизяться.
- Зростання переробної промисловості сповільниться у 2008р. через зростання цін на сировину та сповільнення внутрішнього попиту.
- Інфляція споживчих цін прискориться у 2008р. та досягне 14,6% в середньому за рік порівняно з 12,8% у 2007р.

**№2 (12)
грудень
2007**

Період прогнозування:

3 кв. 2007 до 4 кв. 2008 року

Прогнозовані зміни:

ВВП і його складові, інфляція

ВВП: Прогнозується сповільнення темпів зростання реального ВВП у 2008 р.

За оцінками реальний ВВП зростає на 7,2% у 2007р., зберігши темпи попереднього року. Головною рушійною силою зростання є внутрішнє приватне споживання, хоча цього року воно було доповнено відновленням зростання реального експорту. Водночас високий внутрішній попит стимулював темпи приросту реального імпорту, які значно перевищили темпи експорту.

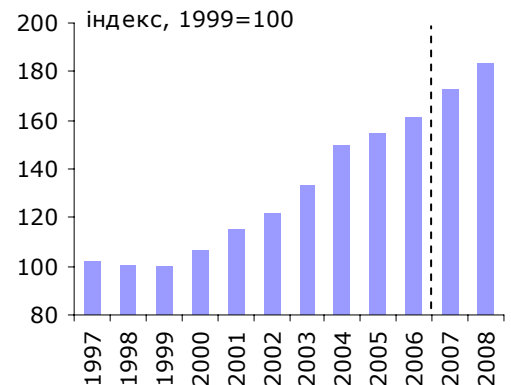
У 2007р. економіка зазнала декількох серйозних шоків. По-перше, більш ніж на третину - до 130 дол. США за тис. кубометрів на кордоні - збільшилася ціна на імпортний газ. Незважаючи на певні побоювання, економіка змогла витримати цей шок завдяки високим експортним цінам на метали та продукцію хімічної галузі - головних споживачів газу у переробній промисловості, так і певному підвищенню енергоефективності. По-друге, рівень політичної невизначеності був надзвичайно високим у. З квітня діяльність Верховної Ради фактично припинилась. Це незначною мірою вплинуло на економіку у короткостроковій перспективі, але якщо ситуація залишиться незмінною, це може негативно позначитися на середньостроковій перспективі розвитку країни. По-третє, у серпні 2007р. розпочалась міжнародна фінансова криза, що ставить під загрозу майбутній притік зовнішнього капіталу в країну. У першій половині 2007р. обсяги зовнішній запозичень та притоку ПІІ були рекордно високими. Однак зниження міжнародної ліквідності та вищі відсоткові ставки можуть негативно позначитися на цьому притоці, що сповільнить як інвестиції, так і споживання. Хоча це сповільнення навряд чи позначиться на економічному розвитку країни у 2007р., це створює додатковий ризик для зростання наступного року.

У 2008р. реальний ВВП, за прогнозом, зростає на 6,1%, сповільнившись порівняно з 2006-2007рр. Це буде пов'язано з набагато повільнішим зростанням реального споживання домогосподарств, хоча внесок внутрішнього попиту у зростання, як очікується, залишиться ключовим. Темпи приросту реального імпорту прогноуються вищими за темпи приросту реального експорту, хоча зростання імпорту дещо сповільниться разом із уповільненням динаміки внутрішнього попиту.

Припущення прогнозу

- У 2008р. ціна на імпортний природний газ буде 179,5 дол. США за тис. кубометрів на кордоні з Росією.
- Світові ціни на метали і хімічні продукти залишатимуться високими.
- Україна приєднається до СОТ у середині 2008р.
- Ставки основних податків будуть незмінними у 2008р.
- Зростання соціальних виплат, пенсій і мінімальної зарплати прискориться у 2008р.
- Середній номінальний обмінний курс буде 5,05 грн. за дол. США у 2007-2008рр., хоча волатильність обмінного курсу зростає.

Валовий внутрішній продукт

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультаций
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
<http://www.ier.kiev.ua>

Приватне споживання: У 2008р. очікується значне сповільнення реального приватного споживання

Протягом кількох років рекордні темпи приросту приватного споживання були рушійною силою зростання ВВП. Очікується, що у 2007р. реальний приріст споживання домогосподарств незначною мірою сповільниться до 12,8%. Розширення попиту домогосподарств відбувається завдяки продовженню зростання доходів, зокрема зарплати та соціальних трансфертів, а також кредитному буму. Відповідно до НБУ протягом перших дев'яти місяців року сума кредитів, наданих фізичним особам, зросла на 64,9% дпр, і склала 129,5 млрд. грн. Крім того, співвідношення наданих кредитів до офіційних доходів населення (без врахування кредитів) досягли 0,3, що означає збільшення боргового тиску на домогосподарства. Джерелом фінансування роздрібних кредитів стали зовнішні запозичення банків. Продовження міжнародної фінансової кризи разом із зростанням відсоткових ставок та зменшенням ліквідності ймовірно, скоротить притік зовнішнього капіталу, що дещо обмежить кредитну експансію наступного року. Водночас іншим важливим чинником сповільнення росту реального споживання домогосподарств вже у четвертому кварталі 2007р. та, як очікується, у 2008р. є пришвидшення інфляції споживчих цін. Отже, наш прогноз на 2008р. є набагато стриманішим. Очікується, що зростання реального приватного споживання буде значно повільнішим на рівні 6,2%.

Державне споживання: Очікується помірне зростання кінцевого державного споживання

За оцінками, частка державного споживання у ВВП залишиться досить стабільною близько 18% у 2007-2008 рр. Однак його внесок до зростання ВВП надалі буде дуже помірним, як це мало місце з 2004р. Зокрема очікується, що реальне державне споживання зросте на 3,8% у 2007р. та буде дещо нижчим 2,8% у 2008р. Оцінка базується на припущенні про відсутність значного збільшення реальних витрат на охорону здоров'я та освіту, які є основними компонентами споживання держави. Водночас, розширення послуг соціальної сфери – не враховуючи соціальні трансферти домогосподарствам – може призвести до вищих темпів зростання державного споживання.

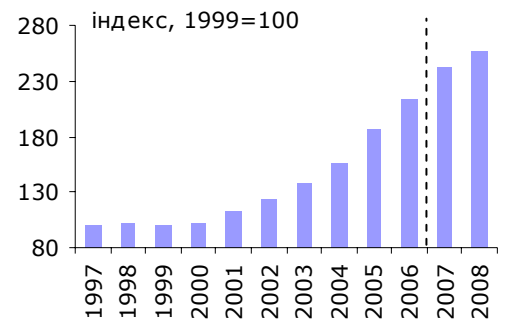
Інвестиції: Зростання основного капіталу залишиться високим у 2008р.

Зростання інвестицій в Україні, як очікується, збережеться у 2007 та 2008 роках. За даними Держкомстату, у першій половині 2007р. реальне валове нагромадження основного капіталу склало 23,9% дпр. Ймовірними чинниками високої інвестиційної активності стали посилення конкуренції, а також зростання цін на енергоносії та, отже, потреба у впровадженні енергозберігаючих технологій. Хоча фінансування інвестицій здійснювалося переважно за рахунок власних коштів підприємств, значна частина підприємств використовували позичкові кошти. Міжнародна фінансова криза та, відповідно, вищі відсоткові ставки негативно вплинули на доступність коштів, дещо гальмуючи зростання. Тривала висока політична невизначеність, у тому числі дострокові вибори до парламенту у вересні, на думку ІЕД, мають незначний вплив на інвестиції. Отже, за оцінками Інституту, реальне валове нагромадження основного капіталу збільшиться на 19,7% у 2007р. У 2008р. темпи приросту інвестицій дещо сповільняться до 15,3%, у першу чергу, через обмеження доступу до позичкових коштів. Конкуренція та ціни на енергоносії залишаться головними рушіями інвестиційної активності. Також, підготовка до Європейського чемпіонату з футболу у 2012р. стимулюватиме інвестиції в інфраструктуру, оскільки її поточний рівень вочевидь не відповідає вимогам УЄФА.

Зовнішній сектор: Збереження дефіциту торгівлі у 2008р., незважаючи на сповільнення імпорту

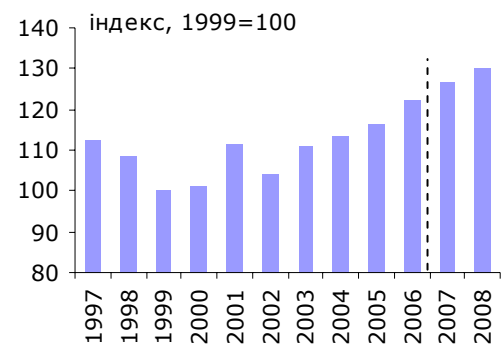
За даними Держкомстату, у першій половині 2007р. темп приросту реального експорту товарів та послуг значно відстає від темпів

Споживання домогосподарств

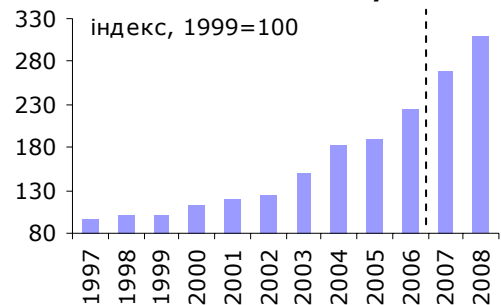
Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Державне споживання

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Валове нагромадження основного капіталу

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Експорт товарів та послуг

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

приросту імпорту, 5,0% дпр та 16,4% дпр відповідно. Хоча експортні ціни зростають швидше, дефіцит торгівлі збільшується. Зростання імпорту базується на високому внутрішньому попиті, як на інвестиційні, так і на споживчі товари. Очікується, що ця тенденція збережеться до кінця року, і темпи приросту реального експорту та імпорту у 2007р. складуть 5,4% та 16,7% відповідно. У 2008р. ситуація дещо зміниться. Сповільнення внутрішнього попиту, головним чином приватного споживання, як очікується, знизить темпи проросту реального імпорту, незважаючи на очікуване набуття членства у СОТ до середини 2008р. Водночас темпи приросту реального експорту збережуться частково завдяки кращому доступу до ринків країн-членів СОТ у другій половині року. Отже реальний експорт та імпорт за прогнозом зростуть на 4,9% та 8,7% відповідно, хоча вищі імпортні ціни, як очікується, зумовлять розширення дефіциту торгівлі у 2008р.

Галузевий розріз: У 2007 р. падіння доданої вартості у сільському господарстві компенсовано зростанням інших галузей

Падіння доданої вартості у *сільському господарстві*, як очікується, складе 4,8% у реальному вимірі до кінця 2007р. Погані погодні умови стали основною причиною відносно низького врожаю зернових і, відповідно, падіння сільськогосподарського виробництва. Очікується, що наступного року додана вартість в секторі зросте на 5,1%, головним чином за рахунок ефекту статистичної бази (припускаючи нормальні погодні умови).

Високі темпи реального зростання доданої вартості у *переробній промисловості* (на 12,9% у 2007р.) пояснюються високим попитом на продукцію українського машинобудування як з боку внутрішніх споживачів, так і інших країн СНД. Також, високими темпами зростає металургія. Високий зовнішній попит дозволив галузі компенсувати наслідки газового шоку. Очікується, що у 2008р. темпи реального приросту галузі будуть більш помірними на рівні 6,9%, переважно через вищі ціни на сировину (наприклад, газ) та нижчий внутрішній попит.

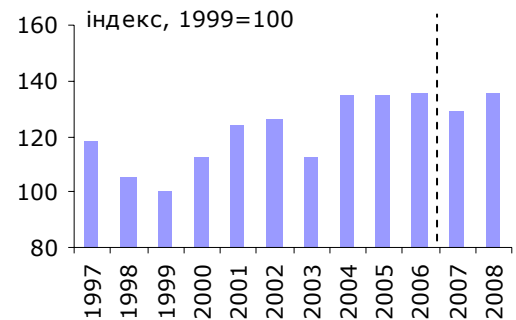
У 2007р. додана вартість у *будівництві*, за оцінками, зросте на 11,5% у реальному вимірі через прискорення інвестиційної активності та досі високий попит на житлову нерухомість. У 2008р. галузь зросте на 11,8%. Проведення в Україні Європейського чемпіонату з футболу у 2012р., як очікується, стимулюватиме зростання цього сектору.

Темпи зростання секторів послуг залишилися високими у 2007р. завдяки високому внутрішньому попиті. Торгівля має найвищі темпи приросту: 17,5% у реальному вимірі у 2007р. Однак темпи приросту сектору, як очікується, дещо сповільняться до 11,2% у 2008р. через уповільнення зростання внутрішнього попиту. У 2008р. очікується збереження тенденції зменшення обсягів послуг трубопровідного транспорту, зафіксованої у 2007р. Однак це компенсується швидким розвитком інших видів транспорту. Очікується, що зростання в секторі *транспорт* складе 7,2% у реальному вимірі в 2007р. та 6,3% в 2008р.

Інфляція: Інфляція споживчих цін прискориться

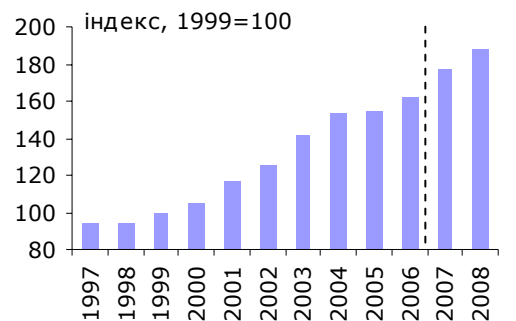
У 2007р. інфляція споживчих цін, за оцінками, становитиме 12,8% у середньому за рік. Оцінка базується на підвищенні тарифів на ЖК послуги через вищі ціни на імпортний газ, високий зовнішній попит на продовольчі товари в ситуації обмеженої внутрішньої пропозиції та високих темпах приросту монетарних агрегатів та споживчого попиту. У 2008р. ми очікуємо порівняно нижче зростання монетарних агрегатів та продовження державного регулювання, спрямованого на обмеження інфляційного тиску. Однак агресивна дохідна політика, зокрема подальше зростання мінімальних зарплат та пенсій, та напружена ситуація на продовольчому ринку впливатимуть на інфляцію в 2008р. як прямо, так і опосередковано через вищі інфляційні очікування. Значне підвищення ціни імпортного газу стане додатковим поштовхом для інфляції. Відповідно ми очікуємо, що інфляція споживчих цін прискориться до 14,6% у середньому за рік.

Сільське господарство

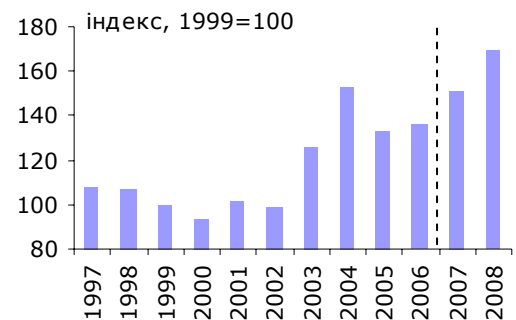
Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Промисловість

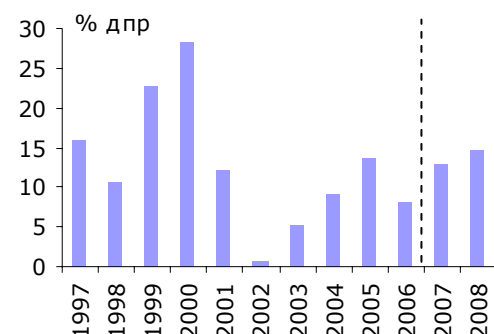
Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Будівництво

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Індекс споживчих цін

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Таблиця 1. Зростання реального ВВП за витратами: Прогноз (% рік до року)

	2004	2005	2006	2007E	2008F
Приватне споживання	13,1	20,6	14,4	12,8	6,2
Державне споживання	1,8	2,9	4,8	3,8	2,8
Валове нагромадження основного капіталу	20,5	3,9	18,7	19,7	15,3
Експорт товарів та послуг	21,3	-12,2	-4,9	5,4	4,9
Імпорт товарів та послуг	15,5	6,4	6,5	16,7	8,7
Валовий внутрішній продукт	12,1	2,7	7,1	7,2	6,1
Валовий внутрішній продукт (млрд. грн.)	345,1	441,5	537,7	698,9	883,6

Примітка: E – оцінка, F – прогноз

Таблиця 2. Зростання реального ВВП у галузевому розрізі: Прогноз (% рік до року)

	2004	2005	2006	2007E	2008F
Сільське господарство	19,8	0,4	0,3	-4,8	5,1
Добувна промисловість	3,5	2,5	5,4	3,1	2,5
Обробна промисловість	12,4	0,4	5,0	12,9	6,9
Виробництво/розподіл електроенергії, газу, води	-3,6	1,7	3,0	1,8	1,4
Будівництво	21,3	-13,3	1,9	11,5	11,8
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт	13,4	-14,7	17,0	17,5	11,2
Транспорт	11,4	8,2	6,8	7,2	6,3
Освіта	0,0	0,0	3,1	0,0	1,0
Охорона здоров'я	1,6	0,2	4,8	2,5	1,5
Валовий внутрішній продукт	12,1	2,7	7,1	7,2	6,1

Примітка: E – оцінка, F – прогноз

Технічна примітка

Цей прогноз розраховано за допомогою ітераційно-аналітичної методики, яка базується на використанні системи національних рахунків, а саме на різних методах визначення ВВП.

Існує три методи розрахунку ВВП: розрахунок ВВП за галузями, за доходами та за витратами (кінцевим використанням доходів). У цьому прогнозі використовуються два методи: за галузями та за витратами.

Розрахунки здійснюються на кварталній основі, а річні дані отримані шляхом агрегування кварталної динаміки.

Процес прогнозування включає такі кроки:

- Для кожного методу обирається рівень дезагрегації компонентів. Загальний прогноз ВВП базується на прогнозі динаміки його компонентів.
- Динаміка кожного компонента прогнозується на основі історичних даних, а також набору припущень прогнозу, причому там, де це можливо, використовуються відповідні індикатори випередження. Кожен з показників розраховується в реальному вимірі.
- Зростання реального ВВП (для кожного методу окремо) визначається як сума внесків його компонентів. Під внеском розуміємо реальне зростання кожного компонента, зважене на частку цього компонента у структурі ВВП у відповідному періоді попереднього року (деталі наведені у Вставці 1).
- Реальні значення ВВП, отримані за двома різними методами, порівнюються та, у випадку розбіжностей, здійснюється наступна ітерація прогнозування компонентів.

Прогноз розраховується на основі припущення про незмінність певних пропорцій протягом тривалого періоду часу. Ці пропорції визначають залежність між компонентами ВВП за витратами і за галузями. Як додаткові інструменти прогнозування компонентів ВВП, використовуються економетричні рівняння та таблиці витрат-випуску. Ітерації продовжуються доти, доки обидва методи розрахунку ВВП не дадуть однакових результатів.

Вставка 1. Розрахунки

Для визначення частки кожного компоненту ВВП у його загальному реальному зростанні використано наступну формулу зростання ВВП (\hat{Y}):

$$\hat{Y} = \left(\frac{Y_t^* - Y_{t-1}}{Y_{t-1}} \right) = \left(\sum_{i=1}^I \frac{X_{it}^* - X_{it-1}}{X_{it-1}} \cdot \frac{X_{it-1}}{Y_{t-1}} \right)$$

для кожного періоду t ,

де Y - це ВВП, X - компонент ВВП, I - число компонентів, а знак * означає поправки відповідних даних на інфляцію.

Відповідно, частку $\Theta_t^{X_i}$ компоненту X_i у реальному зростанні розраховано за формулою:

$$\Theta_t^{X_i} = \frac{\left(\frac{X_{it}^* - X_{it-1}}{X_{it-1}} \right) \cdot \frac{X_{it-1}}{Y_{t-1}}}{\hat{Y}} \cdot 100$$

для кожного періоду t .

У формулі співвідношення показників реального зростання компоненту X_i до ВВП зважується на основі частки цього компоненту у ВВП за попередній період.

Скорочення:

дпр до попереднього року